

Sygn. akt I CSK 1693/22

POSTANOWIENIE

Dnia 3 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z wniosku C. H.

z udziałem M. P., S. P., J. W., S. W., Z. O., S. G., B. G., J. Z., Z.T., T. Ł., H. Ł.,
E.R., S. R., J. M., M. M. i Gminy C.

o ustanowienie służebności drogi koniecznej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 czerwca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestników postępowania M. P.

i S. P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w N.

z dnia 17 marca 2021 r., sygn. akt III Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 17 marca 2021 r. Sąd Okręgowy w N. po rozpoznaniu sprawy z wniosku C. H. przy uczestnictwie M. P., S. P., J. W., S. W., Z. O., S. G., B. G., J. Z., Z. T., T. Ł., H. Ł., E. R., S. R., J. M., M. M., Gminy C. o ustanowienia służebności drogi koniecznej na skutek apelacji uczestniczki M. P. od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w N. z 24 czerwca 2020 r., oddalił apelację oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego.

Skargę kasacyjną na powyższe orzeczenie złożyli Uczestnicy M. P. i S. P., zaskarżając postanowienie Sądu Okręgowego w N. w całości i wnosząc o jego

uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez ten Sąd.

Uczestnicy wnieśli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, argumentując, iż w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do pytania o to, czy ustanowienie służebności drogi koniecznej w jednym z wariantów przedstawionych w opinii geodezyjnej bez uprzedniego ustalenia w oparciu o opinię biegłego kosztów urządzenia szlaku służebnego we wszystkich rozważanych w sprawie wariantach jej przebiegu pozostaje w zgodzie z należytym rozpatrzeniem przez sąd sprawy o ustanowienie służebności drogi koniecznej w świetle przesłanek przewidzianych w art. 145 § 2 i 3 k.c. oraz prawem strony do rzetelnego procesu wywodzonym przez doktrynę z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej powiązaniem z obowiązkiem działania przez sąd w postępowaniu nieprocesowym z urzędu w większym zakresie niż ma to miejsce w postępowaniu rozpoznawanym w procesie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, silnie nacechowanym pierwiastkiem publicznoprawnym, a jej rolą nie jest korygowanie wszelkich orzeczeń sądowych zawierających uchybienia, lecz ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego. Taka konstrukcja i rola skargi kasacyjnej, implikuje poddanie jej kontroli wstępnej pod kątem spełniania kryteriów, kwalifikujących ją do przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Na wstępie należy przypomnieć, że zarówno wniosek, jak i jego uzasadnienie, stanowią odrębne części (elementy konstrukcyjne) skargi kasacyjnej, zaś Sąd Najwyższy na etapie rozpoznania wniosku o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania dokonuje oceny jedynie zaistnienia przesłanek wniosku i argumentacji juredydycznej go uzasadniającej. Z tej przyczyny nie jest wystarczające odesłanie przez skarżącego do motywów uzasadnienia podstaw kasacyjnych, które samodzielnie i odrębnie są oceniane w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Postępowanie wywołane skargą kasacyjną nie stanowi trzeciej instancji sądowej. Wystąpienie każdej z tych okoliczności powinno zostać szczegółowo uzasadnione, przez wykazanie w drodze profesjonalnego wywodu prawniczego, z powołaniem się na stosowne, dotychczasowe orzecznictwo sądowe oraz poglądy doktryny, a także umotywowane własne zdanie, żeby przekonać Sąd Najwyższy o potrzebie rozpoznania sprawy kolejny raz, mimo że zaskarżone orzeczenie Sądu II instancji jest prawomocne.

Przedstawienie okoliczności, uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, polega na sformułowaniu samego zagadnienia oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także, na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., sygn. akt V CSK 75/06, niepublikowane). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (zob. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego z 10 marca 2010 r., sygn. akt II UK 363/09 i z 12 marca 2010 r., sygn. akt II UK 400/09).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie nie czyni zadość wymaganiom stawianym profesjonalnemu pełnomocnikowi, bowiem stanowi jedynie wskazanie problemu, który w ocenie Skarżących ma charakter istotnego zagadnienia. Sama teza sprowadzająca się do

sformułowania wątpliwości czy pytania i uzasadnienie, iż w ocenie Skarżących wymaga wyjaśnienia nie stanowi wystarczającej argumentacji za przyjęciem, iż faktycznie w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w powyższym rozumieniu. Skarżący nie wykazali, by sformułowany problem był istotny i wiązał się ze szczególnymi trudnościami, bądź też by możliwe było przedstawienie przekonującej argumentacji za różnymi, rozbieżnymi odpowiedziami na sformułowane w skardze pytania. Należy podkreślić, że wykładnia stanowi normalny, konieczny element procesu sądowego stosowania prawa, zaś samo sformułowanie pytania jak w niniejszej sprawie nie powinno nastroczać większych problemów interpretacyjnych.

Jedynie na marginesie wypada zauważyć, że kwestia oceny kryteriów wyznaczenia przebiegu szlaku objętego korzystaniem w ramach służebności drogi koniecznej pozostaje przedmiotem bogatego orzecznictwa i piśmiennictwa. Przykładowo, w postanowieniu z 30 maja 2007 r., sygn. akt IV CSK 68/07 (niepublikowanym), Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 145 § 2 i 3 k.c. jako kryteria, którymi winien się kierować sąd przy ustanawianiu służebności drogi koniecznej, wymienia jedynie potrzeby nieruchomości nie mającej dostępu do drogi publicznej, najmniejsze obciążenie gruntów, przez które droga ma prowadzić i interes społeczno - gospodarczy. Nie oznacza to, że utarte zwyczaje i przyzwolenia nie mają żadnego znaczenia. Jednak ich wpływ na ukształtowanie służebności jest jedynie taki, że mogą stanowić wskazówkę przy określaniu, jaka droga w konkretnym wypadku najlepiej wypełni wymagania powołanego przepisu. Nie jest natomiast wykluczone określenie trasy służebności w całkowitym oderwaniu od dotychczasowej praktyki, jeśli droga taka lepiej odpowiada przesłankom z art. 145 § 2 i 3 k.c. Sąd ma bowiem obowiązek odnieść się do aktualnego, zmieniającego się przecież w czasie, stanu nieruchomości.

Natomiast w postanowieniu z 8 listopada 2018 r., sygn. akt II CSK 285/18 (niepublikowanym), wskazano, że otwarta formuła art. 145 k.c. i odwołanie się w nim do klauzul generalnych nie pozwala na sformułowanie jednolitego standardu wykładni przesłanek prowadzących do ustanowienia służebności drogi koniecznej - kwestia ta zawsze zależy od wielu okoliczności przedmiotowych i podmiotowych, które każdorazowo należy oceniać *ad casum*. W ramach wyboru jednego

z możliwych przebiegów drogi koniecznej niezbędna jest indywidualna ocena okoliczności konkretnej sprawy, które mogą wskazywać na potrzebę odstępstwa od ustalonych zasad. Art. 145 § 2 i 3 k.c. jako kryteria, którymi winien się kierować sąd przy ustanawianiu służebności drogi koniecznej, wymienia potrzeby nieruchomości nie mającej dostępu do drogi publicznej, najmniejsze obciążenie gruntów, przez które droga ma prowadzić i interes społeczno - gospodarczy. Nie oznacza to, że utarte zwyczaje i przyzwolenia nie mają żadnego znaczenia przy określaniu wariantu służebności drogi koniecznej. Ich wpływ na ukształtowanie służebności ogranicza się jednak do tego, że mogą stanowić wskazówkę przy określaniu, jaka droga w konkretnym wypadku najlepiej wypełni wymagania powołanego przepisu. Nie jest natomiast wykluczone określenie trasy służebności w całkowitym oderwaniu od dotychczasowej praktyki, jeśli droga taka lepiej odpowiada przesłankom z art. 145 § 2 i 3 k.c.

Z uwagi na treść art. 29 § 2 i 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1904) Sąd Najwyższy, nie mając kompetencji do pominięcia stosowania przepisów ustawy, co wprost wynika z art. 179 ust. 1 Konstytucji RP, a także mając na względzie niepodważalność powołania sędziego na podstawie art. 179 Konstytucji RP, odstąpił od oceny prawidłowości powołania sędziów w składzie Sądu *ad quem*, a w konsekwencji ważności postępowania czy skuteczności orzeczenia z powyższych względów z uwagi na ich niedopuszczalność, co wynika z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r., sygn. K 3/21, zaś w zakresie skuteczności wstrzymania („zawieszenia stosowania”) przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2021 r., sygn. P 7/20 (OTK ZU nr A/2021, poz. 49).

Tym samym Sąd Najwyższy nie znajduje podstaw do niestosowania w niniejszej sprawie zasady niedopuszczalności kwestionowania statusu sędziego (deklarowanej w art. 29 § 2 i 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym), co mogłoby sugerować wskazanie w pkt 1 lit. d postanowienia Wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-204/21 R Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (ECLI:EU:C:2021:593). Powyższe rozstrzygnięcia, a przede wszystkim treść art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej

Polskiej, nie pozwalają bowiem na ocenę kryteriów odnoszących się do okoliczności wyboru kandydatów na stanowisko sędziowskie przez Krajową Radę Sądownictwa, a w konsekwencji kwestionowanie skuteczności powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP, a tym samym ubezskutecznienia inwestytury, czego nie mogą w szczególności uzasadniać kryteria wskazane w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz C.P., D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu, ECLI:EU:C:2019:982.

Niezależnie od powyższego jednak, również w świetle wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ewentualne wady procedury wyboru kandydata na urząd sędziego przed Krajową Radą Sądownictwa, nawet w razie uznania naruszenia Konstytucji RP w tym zakresie (poprzez stwierdzenie niezgodności z Konstytucją przepisów stanowiących podstawę procedury zakończonej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego), samodzielnie nie pozwalają na podważenie niezależności sądu rozpoznającego sprawę (wyrok TSUE z 29 marca 2022 r., C-132/20, w sprawie BN i in. przeciwko Getin Noble Bank S.A., ECLI:EU:C:2022:235), zaś samo powołanie przez Prezydenta RP na urząd sędziego jest niepodważalne (wyrok TSUE z 22 marca 2022 r., C-508/19, M.F. przeciwko J.M., ECLI:EU:C:2022:201). W niniejszej sprawie nie wskazano natomiast jakichkolwiek okoliczności, które wymagałyby weryfikacji niezależności Sądu *ad quem*.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przesądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

[a.s.]